

Z

Skötselplan för naturreservatet Sättramarken

SKÖTSELPLAN FÖR SÄTRAMARKENS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2006. Planförfattare har varit Olle Jonsson. Foton på framsidan: större hackspett (Kurt Adolfsson), kandelabersvamp (Jens Johanneson) och lunglav som ramlat till marken (Johanna Lindeberg).

A. ALLMÄN BESKRIVNING.....	3
1. Administrativa data om naturreservatet	3
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut.....	4
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.....	4
3.1 Naturbeskrivning	4
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning	4
3.3 Områdets bevarandevärden	4
3.4 Källuppgifter.....	7
B. PLANDEL.....	9
1 Syfte med naturreservatet.....	9
2 Disposition och skötsel av mark	9
2.1 Skötselområden.....	9
2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	11
2.3 Jakt	11
2.4 Utmärkning av reservatets gräns	11
3. Tillsyn	11
4. Dokumentation och uppföljning.....	12
4.1. Dokumentation och inventeringar	12
4.2. Uppföljning.....	12
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	12
5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen	12
6 Kartor	13

Bilagor

OBS Bilagor i form av skötselområdes- och översiktskarta visas under punkt 6.

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data om naturreservatet

Reservatets benämning:	Sättramarkens naturreservat	
REG-DOS nr:	2013021	
Beslutsdatum:	2007-10-24	
Län:	Östergötland	
Kommun:	Norrköping	
Areal:	18,6 ha	
	Land:	18,6 ha
	Vatten:	0 ha
	Produktiv skog	17,5 ha
Naturtyper:	Barrskog, Västlig taiga (Natura 2000-habitat 9010)	13,9 ha
(Natura 2000 habitat)	Äldre ädellövskog (Natura 2000-habitat 9020)	1,1 ha
Prioriterade bevarandevärden		
Naturtyper	Västlig taiga	13,9 ha
Arter	Lavar, mossor och kärlväxter	
Markägare:	Statligt	
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen Östergötland	
Lägesbeskrivning:	Ca 13 km NNV om Norrköpings centrum	
Vägbeskrivning:	Sväng av mot Kville från väg 51 ca 8 km NV om Norrköpings centrum. Mindre skogsvägar leder till P-plats vid Långölen, ca 2 km V om reservatet. Vandring längs skogsbilväg leder till reservatet.	

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut; syftet beskrivs även i denna skötselplans plandel under B1)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturbeskrivning

Sättramarkens naturreservat är ett mångformigt och artrikt 18,6 ha stort skogsområde som ligger 13 km NNV om Norrköping vid Ågelsjöns norra strand. I området finns flera förkastningsbranter och höjdskillnaden från Ågelsjön till reservatets högst liggande områden är ca 55 m. Berggrunden i reservatet utgörs av granit, ofta överdragen med ett tunt lager moränjord. På höjder förekommer berg i dagen och i dalsänkor små områden med torvjordar. De topografiska förhållandena bidrar till den variationsrika naturmiljön, med såväl torra som fuktiga områden, och solbelysta och skuggiga miljöer. Området domineras av äldre granskog, men här finns även sumpskogar, källmiljöer och små områden med ädellövskog.

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

På Häradskartan (ca 1870) utgörs området av skogsmark (Karta 1), men angränsar i norr och i sydväst till små slättermarker, i norr även till åkermark. Området har fränsett små ytor sannolikt genom historien varit skogsmark. Det är tänkbart att de små myrmarkerna i någon mån nyttjats för slätter. Skogen har under 1600-, 1700-, och 1800-talen, likt angränsande områden av Kolmården, sannolikt nyttjats intensivt för timmerhuggning och i viss mån för utmarksbete.

3.3 Områdets bevarandevärden

3.3.1 Biologiska bevarandevärden

I området finns mycket höga naturvärden knutna till äldre barrskog, sumpskogar, ädellövmiljöer, källmiljöer, äldre asp, dövt ved av många träslag, lodytor och block.

Lunglaven växer på ädellövträd i Sättramarkens naturreservat. Bilden visar ett exemplar som fallit till marken. Foto: Johanna Lindeberg.

Karta 1. Häradscharta. På 1870-talet var området för Sättramarkens naturreservat barrskog, troligen intensivt nyttjad för timmerhuggning och med viss påverkan av utmarksbete.

Vegetation och kärnväxtflora

Området har en varierande vegetation med öppna och slutna skogar i torra, friska och fuktiga miljöer. Barrskogar som ingår i Natura 2000-naturtypen Västlig taiga dominerar i området. Främst förekommer äldre grandominerad skog, med inslag av asp i branterna och al i fuktiga svackor. Skogen hyser krävande mossor, lavar och svampar. På granlågor påträffas ovanliga arter som vedtrappmossa, vedticka och kornig nållav. Aspar i branterna hyser bl.a. den mycket sällsynta västliga njurlaven.

Sättramarkens naturreservat

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter, samt N2000-arter i Sättramarkens naturreservat. Listan är lång trots att inga regelrätta undersökningar genomförts. Hotkategorier rödlista: NT = missgynnad, RR = regionalt rödlistad (i Östergötland). Signalarter: S = signalart. N2000 = art upptagen i EU:s Fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. Arter med svenskt namn i fetstil är nationellt rödlistade.

ART	VETENSKAPLIGT NAMN	HOTKATEGORI
KÄRLVÄXTER		
Kärrbräken	<i>Thelypteris palustris</i>	S
Lind	<i>Tilia cordata</i>	S
Missne	<i>Calla palustris</i>	S
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>	S
Skärmstarr	<i>Carex remota</i>	S
Trolldruva	<i>Actaea spicata</i>	S
Underviol	<i>Viola mirabilis</i>	S
MOSSOR		
Bågpraktmossa	<i>Mnium medium</i>	S
Fjädermossa	<i>Neckera complanata</i>	S
Fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	S
Grov fjädermossa	<i>Neckera crispa</i>	S
Guldlocks-mossa	<i>Homalotbecium sericeum</i>	S
Klippfrullania	<i>Frullania tamarisci</i>	S
Liten hornfliksmossa	<i>Lophozia ascendens</i>	NT, S
Långflikmossa	<i>Nowellia curvifolia</i>	S
Mörk husmossa	<i>Hylocomium umbratum</i>	S
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella selgri</i>	S
Skogshakmossa	<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	S
Träd-porella	<i>Porella Platiphylla</i>	S
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum bellerianum</i>	NT, S
Västlig hakmossa	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	S
LAVAR		
Bårdlav	<i>Nephroma parile</i>	S
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	S
Grynig filtlav	<i>Peltigera collina</i>	S
Grå vårtlav	<i>Acrocordia gemmata</i>	S
Gulpudrad spiklav	<i>Calicium adpersum</i>	S
Gulvit blekspik	<i>Sclerophora pallida</i>	RR, S
Kornig nållav	<i>Chaenotheca chlorella</i>	S
Liten vaxlav	<i>Dimerella pineti</i>	s
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT, S
Lönnlav	<i>Bacidia rubella</i>	S
Rostfläck	<i>Arthonia vinosa</i>	S
Skriftslav	<i>Graphis scripta</i>	S
Småflikig brosklav	<i>Ramalina sinensis</i>	NT, S

Sättramarkens naturreservat

Västlig njurlav *Nephroma laevigaetum* NT

SVAMPAR

Kandelabersvamp *Artomyces pyxidatus* NT

Rävticka *Inonotus rheades* S

Vedticka *Phellinus viticola* S

FÅGLAR

Järpe *Tetrastes bonasia* N2000

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes* NT

INSEKTER

Blanksvart trädmyra *Lasius fuliginosa* S

En bäckdal löper genom nordöstra delen av reservatet. Här och på ytterligare några platser i reservatet finns skogklädda mindre myrmarker. Vid bäcken finns också värdefulla källmiljöer. Området kring bäcken, källmiljöerna och sumpskogarna har en rik kärlväxtflora med bl.a. kärrbräken, korallrot och Jungfru Marie nycklar.

Längst i söder finns hällmarker och sydvända små rasbranter med ädellövskog. Ekar och andra ädellövträd hyser en mycket rik och värdefull lav- och mossflora med ovanliga arter, t.ex. lunglav, gulpuddrad blekspik och grov fjädermossa. På friskare mark nedanför branterna är floran rik med lundväxter som trolldruva, underviol och ormbär.

Ett stort antal signalarter och rödlistade arter av mossor, lavar, svampar och kärlväxter har påträffats i området under Norrköpings kommuns sumpskoginventering i Kolmården och Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

Fauna

Ingen systematisk inventering av djurlivet har genomförts i området. Det torde vara ett för barrskog representativt djurliv med bl.a. älg, rådjur, räv och hare. Bland ovanligare fåglar som förekommer i området räknas den rödlistade nötkråkan och järpe (tabell 1).

3.3.2 Geologiska bevarandevärden

Området utgör ett för norra Östergötland representativt kuperat moränlandskap, med förkastningar och en del berg i dagen. Berggrunden i reservatet utgörs av granit. Bland jordarna förekommer sandig-moig morän, samt torvjordar i sänkor.

3.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga registrerade fasta fornlämningar finns i området. På häradskartan (Karta 1) utgörs hela området av skogsmark.

3.3.4 Intressen för friluftslivet

Området ger möjlighet till upplevelse av en relativt orörd gammal barrskog.

3.4 Källuppgifter

Tryckta

Sumpskogsinventering i Kolmården. Natur i Norrköping 1:99, Norrköpings kommun.

Sättramarkens naturreservat

Naturvårdsprogram för Norrköpings kommun, område 124 (klass 2).
Jordartskartan, Katrineholm SV, SGU 1976
Berggrundskartan, Katrineholm SV, SGU 1976.

Ej tryckta

Nyckelbiotopsinventering: nr 090557591 (nyckelbiotop), Skogsvårdsstyrelsen Östra
Götaland 1998.
Databas över rödlistade arter i Östergötland, Länsstyrelsen Östergötland.

B. PLANDEL

1 Syfte med naturreservatet

Syftet med Sätramarkens naturreservat är att bevara biologisk mångfald och värdefull naturmiljö i form av naturskogsartade skogar typiska för Kolmården. I reservatet ska skyddas äldre granskog, äldre lövträd/ekar, sumpskogar, källmiljöer, brantmiljöer/lodytor, död ved i olika former samt typiska växt- och djursamhällen. Syftet ska nås genom att området i största utsträckning lämnas orört. För bevarande av ekmiljöer ingår åtgärder med frihuggning av enskilda träd.

2 Disposition och skötsel av mark

Se under respektive skötselområde.

2.1 Skötselområden

Reservatet är indelat i 3 skötselområden (Karta 2):

- 1) Naturskogsartade skogar som lämnas för fri utveckling
- 2) Ek-/ädellövskogsmiljöer i anslutning till branter
- 3) Anordningar för friluftslivet

Skötselområde 1. Naturskogsartade grandominerade skogar som lämnas för fri utveckling

Areal: 17,6 ha

Beskrivning

Skötselområde 1 omfattar större delen av reservatet. Äldre granskog dominerar men området hyser en stor variation av värdefulla naturskogsmiljöer. Naturvärdena innefattar en lång rad sällsynta och rödlistade arter, många knutna till käll- och bäckmiljöer, sumpskogar, block och lodytor. I området finns relativt rikligt med död ved. Även markväxtligheten bland mossor och kärlväxter har höga naturvärden.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska utvecklas mot en naturskog, som till stora delar domineras av gran, med inslag av asp samt al i fuktiga områden.
- Skötselområdet ska bibehålla och utveckla naturskogsvärden kopplade till sumpskogar, äldre granskog, lodytor och källmiljöer samt äldre träd och död ved av al, asp och gran.
- Alla arter som lever i naturskog och är knutna till äldre träd av al, asp och gran, eller till källmiljöer och lodytor, ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Bland arter som indikerar gynnsam bevarandestatus är kattfotslav lämplig att följa upp.
- Mängden död ved i skogen ska öka.

Åtgärder

Restaureringar

Inga restaureringsåtgärder är aktuella.

Löpande skötsel:

- Ingen löpande skötsel krävs.

Skötselområde 2. Ek-/ädellövskogsmiljöer i anslutning till branter

Areal: 0,9 ha

Beskrivning

Ädellövskogsmiljöer, främst äldre ekar, i sydbranter i södra delen av reservatet. Träden har en mycket värdefull kryptogamflora med bl.a. lunglav (*Lobaria pulmonaria*) och gulvit blekspik (*Sclerophora nivea*).

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla och utveckla naturskogsvärden kopplade till ädellövskogbranter
- Alla arter som är knutna till de äldre ek och andra ädellövträd, samt asp, i öppen eller halvöppen miljö ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Bland arter som indikerar gynnsam bevarandestatus är lunglav lämplig att följa upp.
- Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av de ädellövmiljöer, ska så långt som möjligt fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek
- Mängden död ved ska öka.

Åtgärder

Restaureringar

Inga restaureringsåtgärder är aktuella.

Löpande skötsel:

Frihuggning av ekar och andra ädellövträd vid behov. Även enstaka yngre ädellövträd kan frihuggas i samband med frihuggning av gamla träd. Frihuggningen avser inte öppna upp området utan fokuserar på varsam frihuggning av enskilda träd.

Ädellövskogsmiljöerna har en örtrik flora med krävande arter som trolldruva. Foto: Anna Elf.

Skötselområde 3, anordningar för friluftslivet

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av anordningar för friluftslivet.

Åtgärder

En gång

- En parkeringsplats för reservatet ska samordnas med den nuvarande parkering för badplatsen vid Långgölen 2 km väster om reservatet.
- En informationstavla med informationsskylt ska sättas upp vid P-platsen samt vid reservatets gräns utmed skogsbilvägen som leder in i reservatet.
- En vandringsled genom området görs lämpligen som en del av en led kring Ågelsjön om en sådan kommer stånd.

Löpande skötsel:

Underhåll av P-plats, informationstavla samt eventuell framtida vandringsled.

2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Frihuggning av äldre ekar och andra ädellövträd	10 års mellanrum, början 2008	Skötselområde 2	1
Parkering + skylt	2007/2008	Skötselområde 3, samordnas med parkering för Långgölen badplats	1
Vandringsled	Samordning med eventuell led vid Ågelsjön	Väg genom reservatet utformas i samråd med Norrköpings kommun	2

2.3 Jakt

Jakt är tillåten inom hela reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Älgdragare för fällt vilt får användas med stor försiktighet. Markskador p.g.a. körning ska undvikas.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av länsstyrelsen.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

Inga särskilda inventeringar planeras i dagsläget inom reservatet.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt. Lämpliga parametrar för uppföljning i reservatet är hur arealen av naturtyperna, och hur dess ingående strukturer och funktioner, förändras. Målsättningen med uppföljningen är att kunna se om uppställda bevarandemål enligt skötselplanen uppfylls.

4.2.2 Uppföljning av effekter av skötselåtgärder

En uppföljning av naturvärdenas utveckling ska ske i de områden där åtgärder genomförs. Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att bevarandemålen uppfylls på sikt.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen. Eventuella intäkter från gagnvirke tillfaller staten.

Stubbspretmossa. Foto: Jens Johannesen.

6 Kartor

OBS. Karta 1, häradskarta för reservatet, visas i del A, kap. 3.2.

Karta 2. Skötselområden i Sättramarkens naturreservat, Norrköpings kommun. Skötselområde 1 representerar naturskogsartade barrskogar (N2000 naturtyp Västlig taiga, 9010) med fri utveckling. I skötselområde 2 (N2000 naturtyp Ädellövskog, 9020) ingår frihuggning av ekar i skötseln. Parkeringplats och informationstavla finns utanför kartan vid Långgölens badplats, 1,5 km NV om reservatet. En väg går genom reservatets södra del. Total areal för reservatet är 18,6 ha.

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-

Sättramarkens naturreservat

Karta 3. Översiktskarta för Sättramarkens naturreservat, Norrköpings kommun, Östergötlands Län. Reservatet ligger 13 km NNV om Norrköping och nås från via väg 51 mot Finspång (se svid 2.)

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-